

STÄLLNINGSTAGANDE kring LEDSAGARSERVICE

- Insatsen Ledsagarservice LSS § 9 p.3

1. Bakgrund

Funktionsrätt Sverige, Lika Unika, Unga med synnedsättning och Förbundet Unga rörelsehindrade, har med anledning av regeringens tillsatta översyn av den statliga assistansersättningen och LSS (Dir 2016:40), organiserat en arbetsgrupp. Gruppen består av representanter från en bredd av den svenska funktionshinderrörelsen, som parallellt med den statliga översynen har bedrivit en löpande rapportering av angelägna frågor som rör LSS samt tagit fram egna, gemensamma ställningstaganden i centrala frågor.

Funktionsrätt Sverige respektive Lika Unika har haft varsin expert i den statliga utredningen. Som enda representanter för mottagare av LSS-insatser, är de utsedda att representera alla förbundsmedlemmar och har arbetsgruppen till sitt stöd för att kunna samla och förmedla den mångfald av behov som LSS är tänkt att fylla.

Arbetsgruppens ambition har varit att i dialog med andra organisationer som företräder rättighetsbärare inom LSS, samla och förmedla erfarenheter och synpunkter från hela målgruppen för LSS.

Arbetsgruppen lämnar härmed följande ställningstagande avseende insatsen Ledsagarservice LSS § 9 p. 3.

Ledsagarservice enligt 9 § 3:

Insatsen ledsagarservice syftar till att underlätta för personer med omfattande funktionsnedsättningar att med stöd av en följeslagare komma ut och delta i samhällslivet, till exempel att besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter eller kulturlivet.

2. Principiella utgångspunkter

Vårt ställningstagande utgår från följande principiella utgångspunkter vilka baseras på gällande lagar och konventioner.

LSS, Lag om stöd och service till viss funktionshindrade

LSS, (1993:387) fastställer i 5 § att verksamhet enligt denna lag skall främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Målet skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Lagen föreskriver vidare i 6 § att verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

UNCRPD, konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Sverige tillträdde genom riksdagsbeslut i december 2008 ¹, fastställer i artikel 19 rätten att leva självständigt och att delta i samhället:

Konventionsstaterna erkänner lika rätt för alla personer med funktionsnedsättning att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra personer och ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att underlätta att personer med funktionsnedsättning fullt åtnjuter denna rätt och deras fulla inkludering och deltagande i samhället, bl.a. genom att säkerställa att

¹ Prop 2008/09:28

a) personer med funktionsnedsättning har möjlighet att välja sin boställningsort och var och med vem de vill leva på lika villkor som andra och inte är tvungna att bo i särskilda boendeformer,

b) personer med funktionsnedsättning har tillgång till olika former av samhällsservice både i hemmet och inom särskilt boende och till annan service, bl.a. sådant personligt stöd som är nödvändigt för att stödja boende och deltagande i samhället och för att förhindra isolering och avskildhet från samhället.

Konventionen fastställer i artikel 20 rätten till personlig rörlighet: Konventionsstaterna ska vidta effektiva åtgärder för att säkerställa personlig rörlighet med största möjliga oberoende för personer med funktionsnedsättning, bl.a. genom att:

a) underlätta personlig rörlighet för personer med funktionsnedsättning på det sätt och vid den tid de själva väljer och till överkomlig kostnad,

b) underlätta tillgång för personer med funktionsnedsättning till hjälpmedel av kvalitet och andra former av assistans och annan personlig service, inklusive genom att göra dem åtkomliga till rimlig kostnad.

Sammanfattning

Sverige har höga ambitioner att tillgängliggöra en anständig livsmiljö där alla människor har samma grundläggande rättigheter att leva ett gott liv under egen frihet. Flera av dessa grundläggande principer manifesteras i internationella konventioner samt fastslås tydligt i flera nationella lagar. Sverige har dessutom ett historiskt arv att förvalta genom att vara ett av de första länder som på allvar uppmärksammade under vilka omständigheter personer med olika funktionsnedsättningar levde i stora institutionsmiljöer. Med normaliseringsprincipen, d.v.s. att kunna leva som andra i fråga om mänskligt värde, levnadsvillkor och meningsfullhet, påbörjades ett reformarbete som Sverige som nation har all anledning att vara stolt över. LSS har konstruerats som en rättighetslag vilken ska tillförsäkra de individer som omfattas relevanta insatser. Eftersom lagen syftar till att säkerställa de individuella behoven så måste utgångspunkten vara att lagen ska tillämpas utifrån den enskildes behov.

Under senare år har den faktiska rättstillämpningen av LSS, inklusive 9 § 3 om ledsagarservice, inneburit att lagens grundläggande intentioner urholkats, med tydligt negativa konsekvenser för de individer som omfattas av lagen. I det fall lagen inte tillförsäkrar berörda individer de rättigheter som lagen syftar till att garantera, så kan man konstatera att lagens mening inte följs. Det är också viktigt att notera att Sveriges tillträdande av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning inte medger lagändringar som på något sätt försvagar redan lagstadgade rättigheter för personer med funktionsnedsättningar.

Vi anser att den grundläggande intentionen i LSS måste värnas och förstärkas i dess utformning och tillämpning. Vad avser insatsen ledsagarservice så har insatsen tydligt försämrats under de senaste åren till men för den enskilde. Här krävs en särskild översyn i syfte att säkerställa lagens mening och återställa en förutsägbar insats av god kvalitet.

3. En tillbakablick

LSS bygger på en idéhistorisk grund som utgår ifrån centrala begrepp som normaliseringsprincipen och integrering, vilka blev vägledande på 1960 och 1970-talet. Normaliseringsprincipen innebär att personer med funktionsnedsättning ska ges möjlighet att leva som andra, exempelvis gällande ekonomisk standard, vardagssysslor och förändringar i livets alla olika faser. Begreppet integrering lyfter rätten för personer med funktionsnedsättning till delaktighet i samhällslivet som andra medborgare – en rättighet som tidigare varit obefintlig då man historiskt sett betraktade personer med funktionsnedsättning som patienter som hörde hemma på vårdinstitution.

Just delaktighet är kärnan i insatsen ledsagarservice. Ursprungligen var ledsagning utformad som en stödinsats för personer med synnedsättning och insatsen fanns redan före LSS². Ledsagningens centrala betydelse för den enskildes möjlighet till delaktighet lyftes av dåvarande socialminister Bengt Westerberg, i en särskild motivering i LSS-propositionen "Insatsen ledsagarservice lämnas

² Prop. 1992/93:159 s. 74

som ett led i strävandena att underlätta för den enskilde att ha kontakter med andra. Ledsagarservice syftar till att bryta den isolering som ofta blir följden av ett omfattande funktionshinder. Insatsen bör ha karaktären av personlig service och anpassas efter de individuella behoven.”³ Motiveringen var en tydlig markering mot Handikapputredningens förslag kring ledsagning, förslaget var att ledsagning skulle vara en del av insatsen ”tidsbunden hemtjänst”.⁴

Ledsagarservice som självständig insats hotades åter när LSS-kommittén föreslog en ny insats, ”Personlig service med boendestöd” som skulle utgå ifrån ”definitionen av hemtjänst” och ha ett maxtak på 40 timmar per vecka.⁵

Resonemanget att den nya insatsen skulle innebära att ledsagarservice försvann som en egen, specifik insats, fick hård kritik från funktionshinderrörelsen. Även begränsningen i antalet beviljade timmar stred emot LSS ursprungliga intentioner, liksom tanken att man skulle utgå ifrån ett hemtjänstperspektiv där stödet ges åt den enskilde istället för tillsammans med den enskilde. Förslaget till den nya insatsen genomfördes aldrig.

4. Förändrad rättstillämpning

Tio år senare kan man konstatera att en redan utsatt insats begränsats ännu mer. Det är nedslående att läsa LSS-kommitténs slutsatser kring insatsen ledsagarservice i sitt slutbetänkande. Möjlighet att leva som andra⁶ som skrevs för tio sedan och som konstaterar att problemen som lyftes då har fördjupats under de tio år som gått. Den enskildes rätt till insatsen har på flera sätt begränsats. Försämringarna har skett till följd av en över tid förändrad tillämpning, främst med bas i de sju år gamla domarna HFD 2011 ref. 8 och HFD 2011 ref. 60. Det kan dock vara intressant att ta avstamp i en mer än tjugo år gammal dom, som trots ett positivt utfall, idag har obetydlig påverkan på rättspraxis; RÅ 1995 ref. 47.

³ Prop. 1992/93:159

⁴ SOU 1991:46

⁵ SOU 2008:77

⁶ www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2008/08/sou-200877

RÅ 1995 ref. 47

Frågan om rätten till ledsagning enligt LSS i kombination med LSS insatsen bostad med särskild service var centralt i Regeringsrättens första LSS-mål. Det handlade om en kvinna som bodde i en gruppboende vilken hade beviljats enligt LSS. Hon hade ansökt om ledsagning för att kunna delta i olika fritidsaktiviteter men fick avslag av områdesstyrelsen med hänvisning till att personalen på gruppboendet kunde tillgodose hennes behov av ledsagning i tillräcklig utsträckning. Kvinnan överklagade och fick rätt i Länsrätten som ansåg att personalen på gruppboendet inte hade möjlighet att göra detta. Områdesstyrelsen överklagade till Kammarrätten som gick på deras linje och undanröjde Länsrättens beslut. Men kvinnan överklagade Kammarrättens beslut och fallet fick prövningstillstånd. I september 1995 kom Regeringsrättens beslut: "Hjälp av det slag som C.N. begärt bör därför normalt och i första hand tillgodoses inom ramen för gruppboendet. Särskilt för aktiviteter utanför gruppboendet kan det emellertid föreligga ett behov av ledsagarservice som svårigen kan tillgodoses av den personal som behövs för den dagliga verksamheten i anslutning till ett gruppboende. Antalet gruppboende och deras varierande individuella behov, den fasta bemanningens storlek och tjänstgöringstider och andra sådana förhållanden är faktorer som måste beaktas i detta sammanhang. Boende i gruppboende kan mot bakgrund av det anförda och då lagens utformning inte förbjuder detta inte utgöra hinder mot att också ledsagarservice enligt 9 § första stycket 3 LSS beviljas i sådan omfattning att den enskildes samlade behov av personliga stödinsatser tillgodoses i skälig utsträckning."

Därmed upphävdes Kammarrättens beslut och Länsrättens beslut fastställdes.

Sexton år senare avkunnas följande domar som kommer att få en tydligt negativ påverkan på rättspraxis.

HFD 2011 ref. 8

Domstolen prövade om ledsagaromkostnader omfattas av insatsen ledsagarservice och kom fram till att så inte var fallet. Därmed finns det ingen skyldighet för kommunen att ersätta dessa kostnader enligt LSS och den enskilde får då stå för de dubbla kostnader som uppkommer. Det är svårt att förstå hur domstolen kom fram till denna slutsats när det strider mot principen om merkostnader, dvs

att låta den enskilde bära kostnader på grund av sin funktionsnedsättning. Konsekvensen av domen är att den enskilde får merkostnader i strid med den handikappolitiska principen om merkostnader samt att principen om merkostnader urholkads ytterligare.

HFD 2011 ref. 60

Med målet från 2011 skärptes tidigare praxis och möjligheten att beviljas ledsagarservice för utlandsresa är idag i princip borttagen. Domstolen bedömde, utan stöd i vare sig LSS eller förarbeten, att ledsagarservice tar sikte på en tämligen begränsad insats och är till för enklare aktiviteter för dem som inte uppfyller förutsättningarna för personlig assistans. Konsekvens av domen är att det har blivit svårt att få ledsagarservice utanför kommunen och även för vissa aktiviteter som inte betraktas som "vardagliga". Enskilda, som inte har personlig assistans, och vill göra en semesterresa är hänvisade till sin närmiljö. Med denna rättspraxis är det inte möjligt att leva som andra, det vill säga att lämna hemkommunen eller att åka på utlandssemester emellanåt och bedriva de aktiviteter man själv önskar.

Rättspraxis har alltså utvecklats i en riktning som inte är förenlig med lagens intentioner och domstolarna beaktar inte insatsens övergripande syften och mål sina domslut. Utvecklingen inom ledsagarservice är bekymmersam och eftersom ledsagarservice enligt LSS är en insats som inte beskrivs så utförligt i lagens förarbeten så är det sannolikt den insats som har utvecklats mest genom rättspraxis sedan lagen trädde i kraft. Redan i LSS-kommitténs slutbetänkande konstaterar man: "Ledsagarservice är en av de LSS-insatser där utvecklingen av rättspraxis har varit tydligast."

5. Nuläge

Begränsande riktlinjer

I LSS-kommitténs slutbetänkande konstaterar man att: "Enligt Länsstyrelsernas granskning av kommunala riktlinjer inom LSS-området är ledsagarservice en av de insatser där begränsande riktlinjer är vanligast. Det handlar om tidsbegränsning av beslut, begränsningar av antalet timmar eller antalet tillfällen o.d., begränsningar av det geografiska område där ledsagningen får

genomföras och begränsningar av vilka som får anlitas som ledsagare.”

Ett trettiotal kommuner begränsar insatsen ledsagarservice i omfattning. Ledsagarservice får beviljas med ett visst antal timmar per vecka, antal tillfällen per månad, endast får omfatta korta uppdrag eller liknande.

Nuläget: I Socialstyrelsens kartläggning ⁷ konstaterar man att: ”Ledsagarservice är den insats som i de genomgångna riktlinjerna innehåller flest avgränsningar. Det är mer än 50 procent av riktlinjerna som innehåller avgränsningar för denna insats” Dessa begränsande riktlinjer kan handla om åldersbegränsningar, geografiska begränsningar, timbegränsningar, begränsningar vad det gäller ledsagarens kostnader och inte minst begränsningar i hur man får kombinera ledsagarservice med andra LSS insatser. Riktlinjerna kan också handla om åldersbegränsningar/föräldraansvar och schabloner istället för att man utgår ifrån den enskildes individuella behov. Behoven hos varje enskild person är ofta komplexa och låter sig inte beskrivas i schabloner eller typfall. Ytterligare begränsningar kan vara att man endast beviljas stöd under själva förflyttningen från punkt A till punkt B.

Analys: Det finns inte något stöd i lagstiftningen för generella begränsningar av ledsagarservicen till exempelvis närmiljön eller ett visst antal timmar eller tillfällen. Det är situationen och behovet som ska vara avgörande för hur insatsen ska utformas och vem som kan vara lämplig som ledsagare. Om kommunala riktlinjer innehåller avgränsningar och är formulerade så att de riskerar att bli styrande kan det därför finnas en uppenbar risk med att kommunerna inte gör en individuell bedömning av den enskildes behov. Om kommunala riktlinjerna ska finnas måste dessa vara förenliga med lagtext, förarbeten och rättspraxis.

Erhålla ledsagarinsatser för personer med omfattande synnedsättningar

I LSS-kommitténs slutbetänkande konstaterar man: ”En grupp som nämns i förarbetena till LSS, men som bara i begränsad utsträckning

⁷ Kartläggning och analys av vissa insatser enligt LSS. Delredovisning av ett regeringsuppdrag, Socialstyrelsen, 2015

tycks få insatser enligt lagen, är personer med omfattande synnedsättningar, men inga andra funktionshinder.”

Nuläget: I Socialstyrelsens kartläggning⁸ återger man en bild som stämmer även idag: ”Funktionshindersonsättningarna har uppgett att personer med vissa funktionsnedsättningar, t.ex. synskada eller dövblindhet, har svårt att få tillgång till insatsen ledsagarservice enligt LSS idag. Det kan handla om att personen får för få timmar eller inga timmar alls, och många gånger är det kopplat till att den enskilde inte bedöms ingå i personkretsen enligt LSS.”

Personer som tillhör LSS grupp 3 har drabbats mycket hårt. Dessa personer definieras enligt följande: Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.⁹

I Socialstyrelsens årliga lägesrapport, Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning från 2017 skriver man: ”Ledsagarservice minskar fortfarande mest inom personkrets 3... I personkrets 3 har andelen med ledsagarservice minskat med 41 procent.”

För många blinda och gravt synskadade är ledsagarservice en förutsättning för att kunna delta i samhället på jämlika villkor. Men dessa personer som tillhör personkrets 3 har ifrågasatts av domstolar, vilket har lett till en praxis som innebär att synskadades behov inte alltid beaktas fullt ut. Personer med dessa funktionsnedsättningar kan hamna i isolering och utanförskap om de inte får insatsen ledsagarservice för att kunna komma ut i samhället. I två rapporter från SRF:s medlemsundersökning (omfattande 1 000 personer) kan man se att en fjärdedel av alla synskadade aldrig går ut på egen hand, och en fjärdedel av alla synskadade har aldrig använt internet. Detta innebär en allvarlig isolering och exkludering.¹⁰

⁸ Kartläggning och analys av vissa insatser enligt LSS. Delredovisning av ett regeringsuppdrag, Socialstyrelsen, 2015

⁹ Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

¹⁰ Dålig digital delaktighet! En rapport om användning av internet hos personer med synnedsättning. Synskadades Riksförbund (SRF)

Ej verkställda beslut

I LSS-kommitténs slutbetänkande konstaterar man att:

”Ledsagarservice är en av de insatser där antalet verkställda beslut per 10 000 invånare varierar mest mellan kommunerna.”

Nuläget: I IVO:s årliga genomgång av kommunernas inrapportering av ej verkställda beslut finner man att medianväntetiden i månader för insatsen ledsagarservice för år 2017 är sju månader.¹¹

Kommuner är skyldiga att inom skälig tid verkställa sina beslut om insatser enligt LSS. Om kommunen inte har verkställt ett beslut enligt LSS inom tre månader ska kommunen rapportera detta till IVO.

Rapporteringsskyldigheten infördes den 1 juli 2008 i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Syftet var att minska problemen med att personer som fått ett gynnande beslut inte får sin insats verkställd inom skälig tid. Den införda lagstiftningen om rapporteringsskyldighet har lett till en större medvetenhet i kommunerna om rättighetslagstiftningen och om behovet av planering och uppföljning av beslutade insatser. Detta var också en av avsikterna med att införa rapporteringsskyldigheten. Denna medvetenhet har dock inte undanröjt svårigheterna att verkställa beslut. För insatsen ledsagarservice handlar det till stor del att rekrytera och matcha individer. Kommunerna är beroende av insatser från det civila samhället och vid insatsen ledsagning handlar det till stor del att matcha rätt person för uppdraget. Det är därför viktigt att kommunerna arbetar aktivt och med ett utvecklande förhållningssätt med tydlig koppling till LSS övergripande syfte och mål. För den berättigade är det av yttersta vikt att deltagande i samhällslivet påbörjas snarast möjligt.

Rätten att kombinera LSS-insatsen boende med särskild service med LSS insatsen ledsagarservice

Begränsningar i rätten att kombinera olika LSS-insatser är en idag högaktuell fråga idag för många som omfattas av LSS. I LSS-kommitténs slutbetänkande konstaterar man: *Det förekommer även andra typer av begränsningar, b.la. av möjligheten att kombinera olika LSS-insatser. Ett exempel är att personer som bor i gruppboende inte kan få*

¹¹ www.ivo.se/om-ivo/statistik/ej-verkstallda-beslut

ledsagarservice ...enligt LSS för aktiviteter utanför bostaden. En person kan ha rätt till ledsagarservice fastän hen är beviljad andra insatser enligt LSS, exempelvis bostad med särskild service. Även om behovet i viss mån tillgodoses på annat sätt kan den enskilde också ha rätt till kompletterande insatser enligt LSS. I förarbetena framgår att ledsagarservice bör erbjudas personer som tillhör lagens personkrets men inte har personlig assistans.¹²

En person som bor i en bostad med särskild service kan känna sig isolerad trots att hen är omgiven av personal och grannar. Det kan handla om att man inte vill eller att man inte har möjlighet att delta i de aktiviteter som boendet erbjuder. I många fall är personalstyrkan inte dimensionerad för att kunna ge personligt stöd för individuella aktiviteter eller att kunna lämna boendet för externa aktiviteter. Det kan handla om individuella fritidsaktiviteter utanför boendet som t.ex. fritidsaktiviteter eller att delta i kulturlivet. Ledsgarservice är då en mycket bra kompletterande insats för den enskilde.

Omvänd presumtion

LSS har en stark betoning på individens inflytande och det är den enskilde som äger behoven. I dagsläget tar myndigheter och domstolar sig själva rätten till tolkningsföreträde för den enskilde individen istället för att det som i övriga samhället normalt bestäms av individen själv. Det är alltid den enskilde som äger behoven.

Vi menar att den enskildes tolkningsföreträde måste göras så pass stark att omvänd presumtion bör skrivas in i lagtexten. Det vill säga att det måste föreligga starka skäl för att inte utgå från den enskildes tolkning av sitt behov av ledsagarservice.

Just vad gäller ledsagning finns det ett framgångsrikt exempel på en tillämpning av omvänd presumtion i den s.k. Laholms-modellen. Där har den som beviljas ledsagning enligt LSS själv kunnat bestämma hur många timmars ledsagning hen vill ha. Den marginella ökningen i ledsagarkostnader var mindre än vad kommunen sparade till följd av lägre handläggningskostnader. Möjligheten att själv bestämma hur många timmar man behöver ansöka för varje gång som man känner att man skulle behöva utökning, skapar trygghet och en känsla av

¹² Prop. 1992/93:159 s. 74 och 172

självbestämmande. Modellen ger även en stor flexibilitet för den enskilde. Denna modell är ett tydligt exempel på hur en enskild kommun utvecklat insatsen på ett positivt sätt för en enskilde. Modellen testas nu i många kommuner runt om i Sverige.

Utredningsförslag om ny insats: personlig service och boendestöd

LSS-utredningen föreslår en ny insats "personlig service och boendestöd"¹³ som ska omfatta bland annat det som idag ingår i insatsen ledsagarservice. Utredningen motiverar den nya insatsen med att de begränsningar som insatsen kommit att få, särskilt genom praxis, motverkar syftet med att möjliggöra delaktighet och inkludering i samhällslivet. Vidare menar utredningen att enskilda personers stödbehov blir splittrat om det delas upp i flera olika insatser och att det är bättre med ett mer övergripande stöd. De undertecknade vänder sig emot detta utredningens påstående, insatsen ledsagarservice bör finnas kvar som självständig insats och utformas i enlighet med insatsens ursprungliga syfte.

6. Slutsatser kring ledsagning

Vi anser att utredningen har gjort en korrekt bedömning gällande ledsagnings betydelse för personer som tillhör LSS personkrets, d.v.s. "för möjligheten till delaktighet i samhället, men också för tillgänglighet, är stödet i form av ledsagning av stor vikt för de som omfattas av LSS."

Utifrån undertecknades ställningstagande vill vi framföra följande:

Insatsen ledsagarservice ska bestå som en självständig insats.

Av den allmänna skrivningen i propositionen och i förarbetena till LSS framgår att det är en viktig handikappolitisk princip att människor inte ska ha merkostnader på grund av sitt funktionshinder. Det är mycket viktigt att hålla fast vid denna handikappolitiska princip, d.v.s. att huvudmannen ska stå för ledsagarens omkostnader i samband med ledsagning. Så som nuvarande rättstillämpning ser ut kan en kommun i princip kräva att den enskilde ska stå för ledsagarens omkostnader. De undertecknade anser att merkostnadsprincipen behöver förtydligas i förhållande till insatsen ledsagarservice.

¹³ SOU 2018:88, sid. 275

För att enskilda individer, som omfattas av personkretsen i LSS, ska få möjlighet att leva som andra och delta fullt ut i samhällslivet är det nödvändigt att omvårdnad även ska kunna ingå i insatsen ledsagarservice.

Vi vill också lyfta följande problematik:

Tillgång till insatsen ledsagarservice riskerar att påverkas mycket negativt om den förlorar sin ställning som en självständig insats. Insatsen är ofta avgörande för att personer med funktionsnedsättning ska kunna delta i samhällslivet.

Den nya föreslagna insatsen om stöd i ordinärt boende är helt inriktat på vuxna personer med eget boende men många andra grupper inom LSS har också behov av ledsagning. Risken är stor att en tydlig definition av insatsen personlig service med boendestöd skulle leda till att många kommuner kommer att göra än mer restriktiva bedömningar av rätten till ledsagare vid aktiviteter och resor. Även domstolarna skulle komma att göra mer restriktiva bedömningar när det gäller rätten till ledsagning om det saknas tydliga förarbetsuttalanden.

Utifrån att ledsagarservice bör finnas kvar som självständig insats, måste insatsen förtydligas så att det framgår att en person har rätt till ledsagarstöd till, under och från en aktivitet. Att enbart ta sig från A till B är som regel inte tillräckligt för många personer i LSS personkrets, där stöd även under själva aktiviteten är en förutsättning för delaktighet.

Praxis i högsta instans gör att det idag är nästintill omöjligt att beviljas ledsagarservice för aktiviteter utanför närområdet. Ett deltagande i samhället, vilket är en central princip i LSS, kräver dock att man inte begränsar deltagandet genom geografiska restriktioner, så att ledsagarservice även kan ges även för resor utanför närområdet.

Avslutningsvis vill vi betona att insatsen ledsagarservice är en förhållandevis liten insats i LSS, men med mycket stor betydelse för den enskilde. För många personer med funktionsnedsättning är den avgörande för huruvida man kan leva ett fritt liv och delta i

samhället som andra. Mot bakgrund av att lagstiftningens intentioner urholkats över tid och att rättspraxis resulterat i en allt mer restriktiv tillämpning, ser vi ett behov av att man förtydligar lagstiftningen så att lagens ursprungliga syfte kan säkerställas i framtiden.

På övergripande politisk nivå finns det ett arv att förvalta, en ursprunglig vilja och intention. När denna grundläggande ambition möter dagens verklighet, ekonomi och resurser så ser vi en tydlig skevhet i det praktiska utfallet. Gapet mellan grundläggande självklarheter med bred folklig förankring och den bistra verkligheten för enskilda individer med behov av delaktighet, blir allt större. Låt oss ta lärdom av funktionshindersrörelsens erfarenheter för att sluta gapet och säkerställa en långsiktigt god insats till gagn för samhället som helhet.

Funktionshindersrörelsens arbetsgrupp för bevakning av regeringens översyn av den statliga assistansersättningen och LSS

Funktionsrätt Sverige
Neuroförbundet
Förbundet Unga rörelsehindrade
Förbundet Sveriges Dövblinda FSDB